

VISOKA ŠOLA ZA REGIONALNI MANAGEMENT

GLOBALNI LOGISTIČNI TOKOVI

ŠPEDICIJA

Mag. Marino MEDEOT, univ. dipl. ing. tehnologije prometa

ŠPEDICIJA

TEORETIČNE ZNAČILNOSTI O ŠPEDICIJI IN ŠPEDITERJU

Nastanek in razvoj špedicije:

- beseda špedicija izhaja iz lat. besede »**expedire**«
- osamosvojitve transporta od trgovine (kdaj se je to točno zgodilo ni enotnega mnenja, Beneška republika)
- konec 18. in začetek 19. stol. Revolucija v mednarodni trgovinski menjavi, začetek prevoza velikih količin blaga in upoštevanja voznega reda
- potreba po osebi in storitveni dejavnosti, kateri bosta zaupala tako prodajalec kot kupec – nastanek špediterja in špediterske dejavnosti
- v začetku 20. stol. ustanovitev strokovnega združenja FIATA na Dunaju, ki ima sedaj sedež v Zurichu
- je organizacija, ki ščiti interese svojih članic v mednarodnih odnosih
- mednarodna špedicija je najožji in najnujnejši sodelavec zunanje trgovine oziroma njen sestavni del, saj sodeluje pri uvozu, izvozu in tranzitu

Uvod v špedicijo

- Osnovna naloga špedicije kot dejavnosti je organizacija odpreme, dostave in prevoza blaga ter drugih aktivnosti vezan vezanih na to, v duhu dobrega gospodarja oz. v interesu naročnika oz. komitenta.
- Je subjekt, ki povezuje trgovino z logističnim organizacijami oziroma, s carino, zavarovanjem in inšpekcijskimi službami ter finančnimi družbami.
- Špedicija ima včasih funkcijo asistenta trgovine, ki se nahaja med proizvodnjo in potrošnjo kot generator logističnih blagovnih tokov.

Na špedicijo so v zadnjih dvajsetih letih močno vplivali sledeči dejavniki:

- *globalizacija,*
- *povečana intenzivnost mednarodne trgovine,*
- *tehnični in tehnološki napredek,*
- *managament.*

UREDITEV ŠPEDICIJE V EU

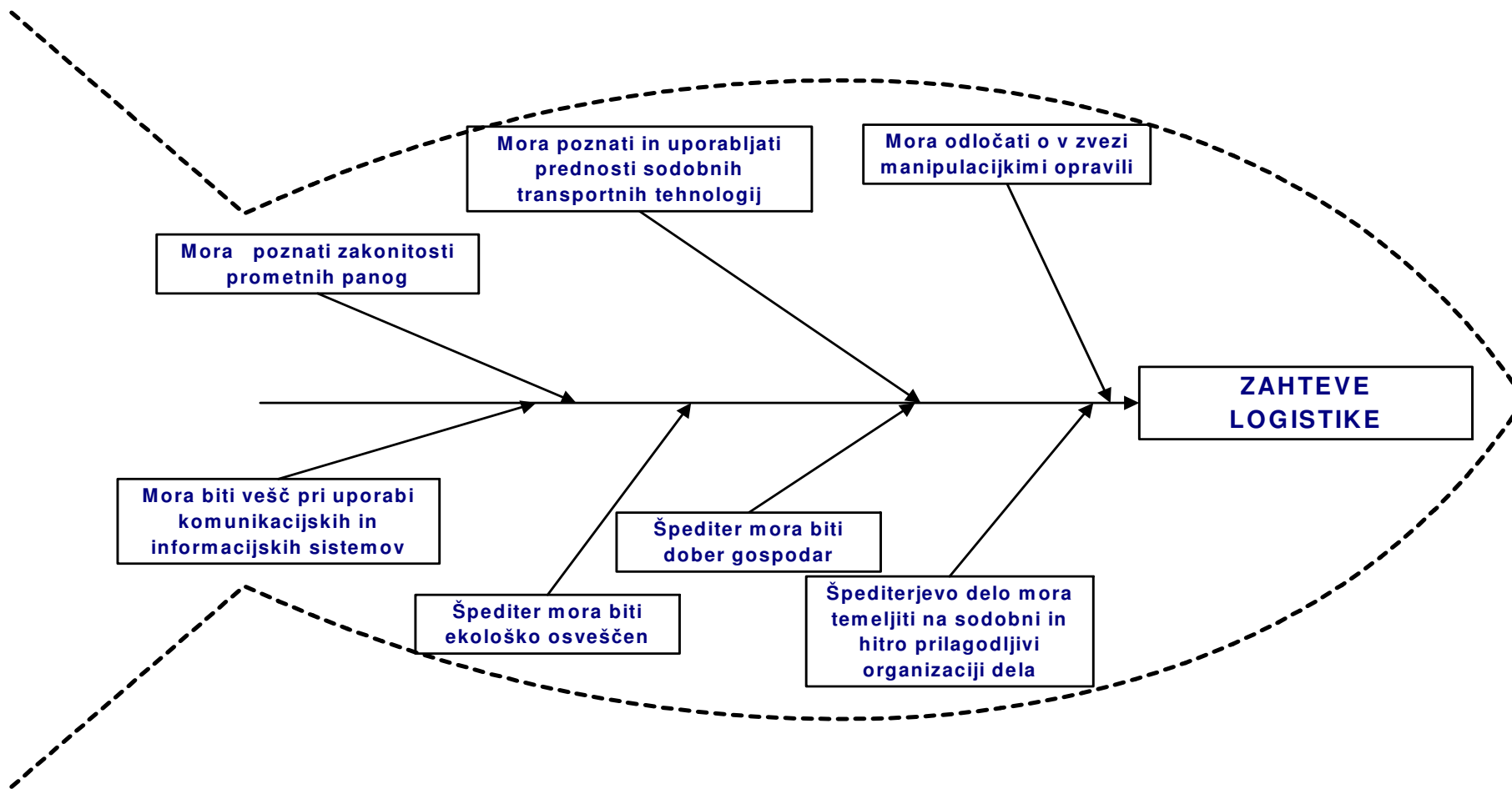
Države EU opredeljujejo špedicijo kot:

- **komisijski posel** = špediter opravlja svoje delo v svojem imenu in na tuj račun;
- **agencijski posel** = špediter opravlja svoje delo v tujem imenu in na tuj račun;
- **posel samostojnega gospodarstvenika** = špediter opravlja svoje delo v svojem imenu in na svoj račun.

Vrste špedicije ločimo predvsem po dveh kriterijih:

- po teritorialnem področju poslovanja: **domača in mednarodna špedicija**;
- po osnovnih značilnostih poslovanja: **pomorska, kopenska, zračna, obmejna, sejemska** ipd.

Špediter je pravna ali fizična oseba, ki se ukvarja z organizacijo odprave/sprejema blaga svojih komitentov zato mora biti večč na širšem področju delovanja.

Dejavnosti, ki jih opravlja špediter so lahko:

- **pravnega značaja:** sklepanje pogodb s prevozniki, skladiščnimi podjetji in zavarovalnicami, uveljavljanje reklamacij in odškodninskih zahtevkov, carinsko posredovanje, posli pomorske agencije itd.;
- **tehničnega značaja:** pakiranje, skladiščenje, manipulacije, cestni prevozi, kontrola in prevzem blaga, jemanje vzorcev, spremljanje transporta, leasing transportnih sredstev itd.;
- **finančnega značaja:** plačevanje voznin, carinskih dajatev, zavarovalnih premij, inkaso posli, izdajanje garancij itd.

Odločanje špediterja v zvezi z organizacijo transporta, pomeni predvsem:

- izbiranje **najustreznejše vrste transporta** oz. njegovih kombinacij (pomorski, železniški, cestni, rečni, zračni ali kombinirani transport,
- izbiranje **najboljšega načina transporta** (vagonski, kamionski, kosovni, zbirni, kontejnerski itd.),
- izbiranje **optimalne transportne poti**,
- izbiranje **optimalnih izvajalcev transporta**.

Splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev

Glavni vir avtonomnega gospodarskega prava v Sloveniji so *Splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev*, ki jih je sprejela Gospodarska zbornica Slovenije (združenje prometa in zvez-sekcija špediterjev).

Poglavja SPPMŠ:

1. Veljavnost pogojev,
2. Ponudba,
3. Naročilo (dispozicija),
4. Prevzem in izročitev stvari,
5. Prevozne in spremljajoče listine,
6. Prispetje poškodovane pošiljke in postopek,
7. Instradacija,
8. Roki,
9. Pregled pakiranja,
10. Ugotavljanje količine,
11. Jemanje vzorcev,
12. Carinjenje,
13. Zavarovanje,
14. Plačilo za storitve in povračilo stroškov,
15. Odgovornost špediterja,
16. Zastavna in pridržna pravica.

Funkcije in status špedicije/špediterja

Špeditersko osnovno funkcijo delimo na pod funkcije:

- Prostorska funkcija
- Časovna funkcija
- Kvantitetna (količinska) funkcija
- Kvalitetna funkcija
- Kreditna funkcija
- Propagandna funkcija

Špediter deluje kot:

- Kot (glavni) špediter
- Podšpediter
- Medšpediter

Pri prostorski funkciji gre za obvladovanje in premagovanje oddaljenosti kraja odpreme in kraja prevzema blaga. Pri obvladovanju razdalje se srečujemo z ekonomskimi pravnimi in tehnično ekonomskimi dejavniki. Špediter se v tej funkciji **pojavi** kot organizator, koordinator in izvajalec transporta in morebitnih aktivnosti začasnega skladiščenja blaga

Osnova **časovne funkcije** je premostiti časovno razliko med predajo blaga pri prodajalcu in prevzemom blaga pri kupcu. V tem procesu špediter skrbi za minimizacijo časovnih opravil vezanih na: razkladanje, nakladanje, pretovarjanje, administrativnih opravil pri carini inšpekcijskih službah in prevozu.

Kvantitetna funkcija: špediter kot nosilec organizacije odpreme, dostave in prevoza blaga je poznavalec prednosti in slabosti vseh oblik sodobnih logističnih tehnologij (RO-RO, Huckepack, kontejnerizacija, unitizacije in zaščite blaga,,), in s tem lahko bistveno pripomore k zniževanju logističnih stroškov.

Kvalitetna funkcija zajema številne aktivnosti s katerimi se omogočajo optimalni postopki, da tovor ne spremeni svoje kvalitete ne kvantitete v fazi premeščanja od prodajalca do kupca. Ti so: instradacija, pakiranje, embaliranje, signiranje, sortiranje, jemanje vzorcev, hranjenje živih živali, vzdrževanje predpisane mikro klime,,.

Kreditna funkcija: postaja vse bolj pomembna, še posebej, ko špediter deluje v obliki samostojnega gospodarstvenika. Obsega kreditiranja proizvajalca, ki proizvaja blago za prodajo in kreditiranja tistih, ki nabavljajo potreben material za proizvodnjo. Poznamo več načinov:

Kreditiranje naročnika na ta način, da špediter plača nujne stroške carine, carinske takse... Razni stroški zavarovanja, manipuliranje transporta... to so stroški, ki jih špediter plača izvršiteljem posameznega dela takoj, naročniku pa jih zaračuna po končanem celotnem delu. Špediter zalaga stroške, ki nastajajo med samim špediterskim poslom.

Propagandna funkcija: je sestavljena iz propagande (reklame) špedicijske dejavnosti lastnega podjetja v smislu pridobivanja novih komitentov in ohranjanja špediterskih poslov s starimi partnerji.

Primer izračuna zneska obresti na založena sredstva špediterja pri izvedbi prevoznega procesa in celotnih stroškov špeditorske storitve iz naslednjih podatkov;

- Obresti so 1%
- Transportni stroški znašajo 120 DE
- **Organizacija transporta 15 DE**
- Carinske dajatve 500 DE
- Zavarovalna premija 80 DE
- Carinsko posredovanje 15 DE
- Upravna taksa 2 DE

Izračun zneska obresti za založena sredstva sestavljajo samo efektivni stroški.

$$120 + 500 + 80 + 15 + 2 = 717 \text{ DE}$$

$$1\% \text{ od } 717 = 7,17 \text{ DE}$$

Izračun celotnih stroškov špeditorske storitve obsega pogodbeno vrednost organizacije transporta in znesek obresti za založena sredstva.

$$7,17 + 15 = 22,17 \text{ DE}$$

Špediterjeve posle delimo na osnovne in specialne

-
- svetovanje in sodelovanje pri pogajanjih pri kupoprodajnih poslih
  - instradacija
  - sklepanje dogovora o prevozu
  - organizacija transporta od vrat do vrat
  - prevzem blaga za odpremo
  - odprema, dobava in prevoz blaga
  - sklepanje dogovorov o skladiščenju
  - izdaja in pridobitev prevoznih in drugih dokumentov
  - carinsko posredovanje
  - zavarovanje blaga
  - obračun voznine, carine oziroma drugih stroškov in taks
  - informiranje komitenta

-
- sklepanje dogovorov o pakiranju, signaliziranju, o tehtanju in sortiranju, jemanju vzorcev
  - izdajanje jamstvenih pisem
  - zastopanje naročnika v regresnem postopku proti tretjim osebam
  - zastopanje naročnika v primeru škode/havarije
  - hranjenje in napajanje živali
  - sejemski posli
  - konsignacijski posli (posredovanje iz centralnega skladišča)
  - letalski, pomorski, prometnoagencijski posli
  - kreditiranje naročnika
  - organizacija zbirnega prometa
  - drugi posli po dogovoru s komitentom

Prednosti za komitenta pri prepustitvi poslov špediterju

Tarifne prednosti:

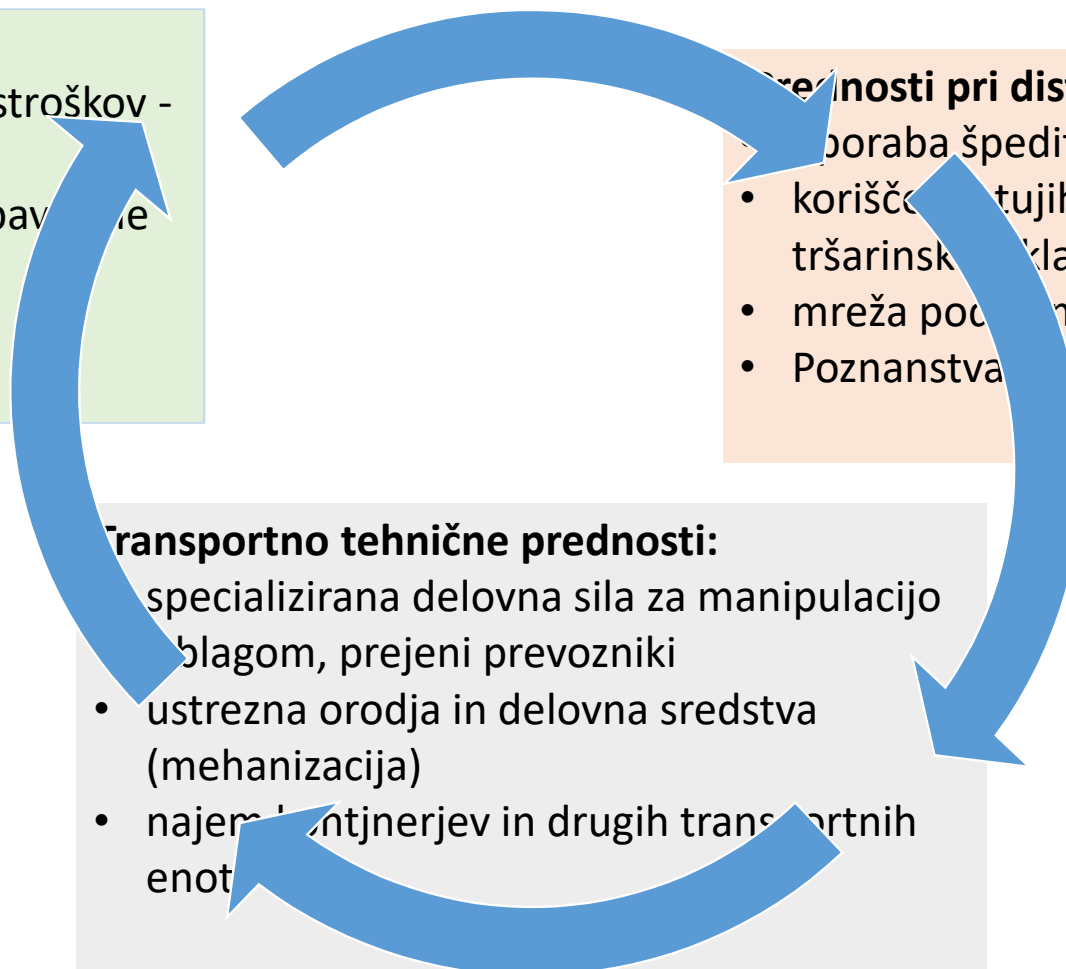
- zmanjšanje prevoznih stroškov - instradacija
- stabilne kalkulacije in pavšalne cene
- zbirni promet
- Refakcije (popusti)

Prednosti pri distribuciji:

- uporaba špediterskih skladišč
- koriščenje tujih specializiranih in tržarinskih skladišč
- mreža podzemelj med špediterjev
- Poznanstva s carino inšpekcijami

Transportno tehnične prednosti:

- specializirana delovna sila za manipulacijo blagom, prejeni prevozniki
- ustrezna orodja in delovna sredstva (mehanizacija)
- najem kontjnerjev in drugih transportnih enot

Špediterjevi dokumenti – po FIATA

FCR – sprejemno
potrdilo

FCT – transportno
potrdilo

FBL – nakladalnica za
kombiniran prevoz

FWR – skladiščno
potrdilo

SDT – potrdilo
pošiljatelja za prevoz
nevarnega blaga

FFI – špediterska
navodila

FIATA je za potrebe mednarodne blagovne menjave uvedla enotne dokumente, ki omogočajo enostavno in nemoteno dokumentarno poslovanje in manipuliranje z blagom. Pripravila je standardne dokumente, ki jih lahko uporabljajo in izdajajo samo špediterji, ki so člani tega združenja. **Dokumente za vsako posamezno državo izdaja nacionalno špeditersko združenje.**

FIATA FCR - špeditersko potrdilo o prejemu blaga (angl. FIATA Forwarders Certificate of Receipt):

- špediter izda dokument takoj po zaključenih špediterski pogodbi,
- z njim potrdi prevzem navedenega blaga z nepreklicnim naročilom, da ga odpošlje na naslov prejemnika,
- ni prenosljiv in ni transportni dokument,
- velja kot potrdilo o prevzemu blaga za odpremo,
- najpogosteje ga uporabljamo, ko je v prodajni pogodbi klavzula »EX Works« in ko prodajalec želi v dokaz izpolnitve svoje obveze (z izročitvijo blaga na prevoz špediterju) kupcu predložiti ustrezen dokument,
- komplet dokumenta FIATA FCR ima **pet listov, original in štiri kopije**. Na hrbtni strani vseh listov so natisnjeni nacionalni splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev, kot avtonomni pravni vir. Na originalu so natisnjeni v angleškem, medtem ko na kopijah pa v slovenskem jeziku.

Suppliers or Forwarders Principals		Emblem of National Association		FIATA FCR	
		No.		Country Code	
Consignee		Forwarders Certificate of Receipt ORIGINAL Forw. Ref.			
Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement	
					
according to the declaration of the consignor					
The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the General Conditions printed overleaf					
We certify having assumed control of the above mentioned consignment in external apparent good order and condition		* Forwarding instructions can only be cancelled or altered if the original Certificate is surrendered to us, and then only provided we are still in a position to comply with such cancellation or alteration.			
with irrevocable instructions*		Instructions authorizing disposal by a third party can only be cancelled or altered if the original Certificate of Receipt is surrendered to us, and then only provided we have not yet received instructions under the original authority.			
		☐ at the disposal of the consignee			
		☐ to be forwarded to the consignee			
Remarks		Place and date of issue			
Instructions as to freight and charges		Stamp and signature			

FIATA FCT - špeditersko transportno potrdilo (angl. FIATA Forwarders Certificate of Transport):

- špediter izda dokument prodajalcu takoj, ko špediter prevzame blago za odpremo in vse odgovornosti s tem v zvezi,
- dokument je vrednostna listina
- nadomešča transportne dokumente,
- uporabljamo ga za celotni transportni proces tudi v primeru
- lahko ga uporabljamo tudi kot akreditivni dokument,
- komplet dokumenta FIATA FCT ima **pet listov, original in štiri kopije**. Na hrbtni strani vseh listov so natisnjeni nacionalni splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev, kot avtonomni pravni vir. Na originalu so natisnjeni v angleškem, medtem ko na kopijah pa v slovenskem jeziku.

Suppliers or Forwarders Principals		FIATA FCT		
			No. _____	Country Code _____
		Forwarders Certificate of Transport ORIGINAL Forw. Ref. _____		
Consigned to order of _____				
Notify address _____				
Conveyance _____ from /via _____				
Destination _____				
Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement

according to the declaration of the consignor

The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the General Conditions printed overleaf.

Acceptance of this document or the invocation of rights arising therefrom acknowledges the validity of the following conditions, regulations and exceptions also of the trading conditions printed overleaf, except where the latter conflict with conditions 1-6 below.

1. The undersigned are authorized to enter into contracts with carriers and others involved in the execution of the transport subject to the latter's usual terms and conditions.
2. The undersigned do not act as Carriers but as Forwarders. In consequence they are only responsible for the careful selection of third parties, instructed by them, subject to the conditions of Clause 3 hereunder.
3. The undersigned are responsible for delivery of the goods to the holder of this document through the intermediary of a delivery agent of their choice. They are not responsible for acts or omissions of Carriers involved in the execution of the transport or of other third parties. The undersigned Forwarders will, on request, assign their rights and claims against Carriers and other parties.
4. Insurance of the goods will only be effected upon express instructions in writing.
5. Unforeseen and/or unforeseeable circumstances entitle the undersigned to arrange for deviation from the envisaged route and/or method of transport.
6. Unforeseen and/or unforeseeable disbursements and charges are for the account of the goods.

Insurance through the intermediary or the undersigned Forwarders
 Not covered
 Covered according to the attached Insurance Policy / Certificate

All disputes shall be governed by the law and within the exclusive jurisdiction of the courts at the place of issue.

For delivery of the goods please apply to: _____

Freight and charges prepaid to: _____

thence for account of goods, lost or not lost.

We, the Undersigned Forwarders in accordance with the instructions of our Principals, have taken charge of the abovementioned goods in good external condition at: _____
for despatch and delivery as stated above or order against surrender of this document properly endorsed.

In witness thereof the Undersigned Forwarders have signed originals of this FCT document, all of this tenor and date. When one of these has been accomplished, the other(s) will lose their validity. _____

Place and date of issue _____

Stamp and signature _____

Text authorized by FIATA. COPYRIGHT FIATA / Zurich - Switzerland 5.96

FWR - skladiščno potrdilo (angl. FIATA Warehouse Receipt):

- špediter izda dokument takrat, kadar nastopa v vlogi skladiščnika,
- z njim špediter potrjuje, da je blago prevzel in ga uskladiščil, prav tako pa prevzema obveznost, da bo blago izročil tistemu, ki bo predložil FWR dokument,
- ni prenosljiv dokument, razen če ni izrecno označeno, da je prenosljiv, kar omogoča prenašanje lastništva na blagu,
- komplet dokumenta FWR ima **dva lista**. Na prvem listu so navedeni pomembnejši podatki in informacije, na drugem listu pa so rubrike o oddaji blaga in o prenosu lastništva in cesiji. Na hrbtni strani obeh listov so natisnjeni nacionalni splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev, kot avtonomni pravni vir. Na prvem so natisnjeni v angleškem, medtem ko na drugem listu pa splošni pogoji poslovanja mednarodnih špediterjev natisnjeni v slovenskem jeziku.

Supplier		Warehouse Keeper	
Depositor		Warehouse	
Identification of means of transport		Insurance ☐ Covered ☐ Against fire ☐ Against burglary/piraterie ☐ Other risks covered (specify) Insurance amount ☐ not covered	
Marks and numbers;	Number and kind of packages;	Description of goods	Gross weight
Received in apparent good order and condition		Gross weight	
Description of merchandise (contents):		☐ Stated by Depositor ☐ Controlled by warehouse keeper	☐ Stated by Depositor ☐ Controlled by warehouse keeper
<small>Warehousing is subject to standard business conditions: vide reverse As warehouse keepers we are liable to deliver the stored merchandise against presentation of this document only, and in case of cession of rights exclusively to the holder of this document being legitimated by an uninterrupted chain of transfers as outlined overleaf. We acknowledge that we can only lodge a complaint with the legitimated holder of this document if and when this refers to the validity of issue of said document and / or results therefrom. Our legal lien or right of retention will not be affected by this clause. In case of partial deliveries warehouse receipt must be submitted for entering outgoing stock.</small>			
		Place and date of issue	
		Stamp and signature	

Text authorized by FIATA, COPYRIGHT FIATA, Zurich - Switzerland 2012

FBL - prenosna nakladnica za kombinirani transport (angl. Negotiable FIATA Multimodal Transport Bill of Lading):

- kot nosilec kombiniranega transporta špediter s FBL dokumentom odgovarja za blago in za **izvršitev celotnega transportnega procesa**,
- je prenosljiv transportni dokument, razen v primeru, ko na samem dokumentu ne piše, da ni prenosljiv,
- blago izročimo tistemu prejemniku, ki predloži pravilno indosiran izvod FBL dokumenta,
- komplet dokumenta FBL **ima šest listov**, od tega tri v modri barvi in tri v beli barvi. Na hrbtni strani vseh listov so natisnjeni Standardni pogoji (1992), ki se uporabljajo za FIATA nakladnico za multimodalni transport. Na prvih dveh listih, ki sta ponavadi originala, so ti standardni pogoji napisani v angleškem jeziku, medtem ko na naslednjih štirih, ki so ponavadi kopije, so ti standardni pogoji napisani v slovenskem jeziku.

Consignor

Emblem of National Association

FBL

NEGOTIABLE FIATA MULTIMODAL TRANSPORT BILL OF LADING
Issued subject to UNCTAD/ICC Rules for Multimodal Transport Documents (ICC Publication 481).

Consigned to order of

Notify address

Place of receipt

Ocean vessel

Port of loading

Port of discharge

Place of delivery

Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
according to the declaration of the consignor				
Declaration of Interest of the consignor in timely delivery (Clause 6.2)			Declared value for ad valorem rate according to the declaration of the consignor (Clauses 7 and 8).	
The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the Standard Conditions printed overleaf.				
Taken in charge in apparent good order and condition, unless otherwise noted herein, at the place of receipt for transport and delivery as mentioned above. One of these Multimodal Transport Bills of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods. In Witness whereof the original Multimodal Transport Bills of Lading all of this tenor and date have been signed in the number stated below, one of which being accomplished the other(s) to be void.				
Freight amount	Freight payable at	Place and date of issue		
Cargo Insurance through the undersigned ☐ not covered ☐ Covered according to attached Policy	Number of Original FBL's	Stamp and signature		
For delivery of goods please apply to:				

Text authorized by FIATA. Copyright reserved. © FIATA/Zürich-Switzerland 6.9.2

FIATA SDT - potrdilo pošiljatelja o transportu nevarnega blaga (angl. FIATA Shippers Declaration for the Transport of Dangerous Goods):

- s tem potrdilom pošiljatelj kot nalogodajalec izjavlja špediterju, da blago oziroma pošiljka (pakiranje, signiranje ...), ki ga mora špediter odpremiti, ustreza mednarodnim predpisom o prevozu nevarnega blaga,
- to velja tudi v primeru, ko nevarne tovore pakiramo skupaj z drugimi vrstami blaga v pošiljke ali kontejnerje, a vendar je potrebno deklarirati, da je mešanje takega blaga dovoljeno,
- komplet dokument ima **en list**. Na hrbtni strani je navedena klasifikacija oz. vrste nevarnega blaga po razredih, ki so v skladu s predpisi o transportu nevarnega blaga.

Shipper (Name & Address) / Chargeur (Nom & Adresse)		 FIATA SDT No. <input type="text"/> Country code <input type="text"/> SHIPPERS DECLARATION FOR THE TRANSPORT OF DANGEROUS GOODS (approved by FIATA)	
Consignee (Name & Address) / Destinataire (Nom & Adresse)		Forwarder / Transitaire	
		Ref. nr.	
<i>In accordance with the European Agreement concerning the international carriage of Dangerous Goods by Road (ADR), or the provisions of the IMO International Maritime Dangerous Goods (IMDG) Code, or national regulations when applicable giving the precise listing of relevant items to be entered in the transport document.</i>		<i>En conformité avec la directive européenne concernant le transport international des marchandises dangereuses par route (ADR), ou les recommandations de l'IMO du code maritime international des marchandises dangereuses (IMDG) ou des informations particulières nationales devant apparaître sur le document de transport.</i>	
<i>The undersigned, as principal of the forwarder remits to him together with the order of shipment of Dangerous Goods the following information:</i>		<i>Le soussigné, commettant du transitaire, lui remet en même temps que l'ordre d'expédition de marchandises dangereuses les renseignements suivants:</i>	
<i>Marks and Numbers, Number & Type of Packages, UN No, Proper Shipping Name, ADR or IMDG Class, Subsidiary risk, Packing Group, Flashpoint if relevant (in °C) (sea transport only) in accordance with applicable regulations.</i>		<i>Gross Weight (kg) Poids brut (kg)</i> <i>Net quantity (when required) Quantité nette (s'il y a lieu)</i>	
<i>Marquage et numéros, nombre et type d'emballage, N° UN, appellation technique, classe ADR ou IMO, risques secondaires, groupe d'emballage, point éclair si nécessaire (en °C) (transport maritime seulement) en accord avec les réglementations applicables.</i>			
			
IMO SHIPPER'S CERTIFICATE <i>I hereby declare that the contents of this consignment are fully and accurately described above by the Proper Shipping Name, and are classified, packaged, marked and labelled/caseload, and are in all respects in proper condition for transport according to applicable international and national governmental regulations.</i>		DECLARATION DE CHARGEMENT IMO <i>Je déclare que le contenu de ce chargement est décrit ci-dessus de façon complète et exacte par la désignation officielle de transport et qu'il est convenablement classé, emballé, marqué, étiqueté, remis de plaques-étiquettes et à tous égards bien conditionné pour être transporté conformément aux réglementations internationales et nationales applicables.</i>	
ADR/IMO CONTAINER/VEHICLE PACKING CERTIFICATE <i>I hereby declare that the goods described above have been packed/loaded into the container/vehicle identified above in accordance with the provisions of the IMDG Code or the ADR as applicable.</i>		CERTIFICAT D'EMPOTAGE ADR/IMO DU CONTENEUR/VEHICULE <i>Je soussigné déclare que les marchandises décrites ci-dessus ont été empilées/chargées dans le conteneur/véhicule identifié ci-dessus conformément aux dispositions applicables du code IMDG ou de l'ADR applicable.</i>	
Special remarks <i>Remarques particulières</i>		Place and date of issue <i>Lieu et date d'émission</i>	
		Shippers signature and stamp <i>Scellum et signature du chargeur</i>	

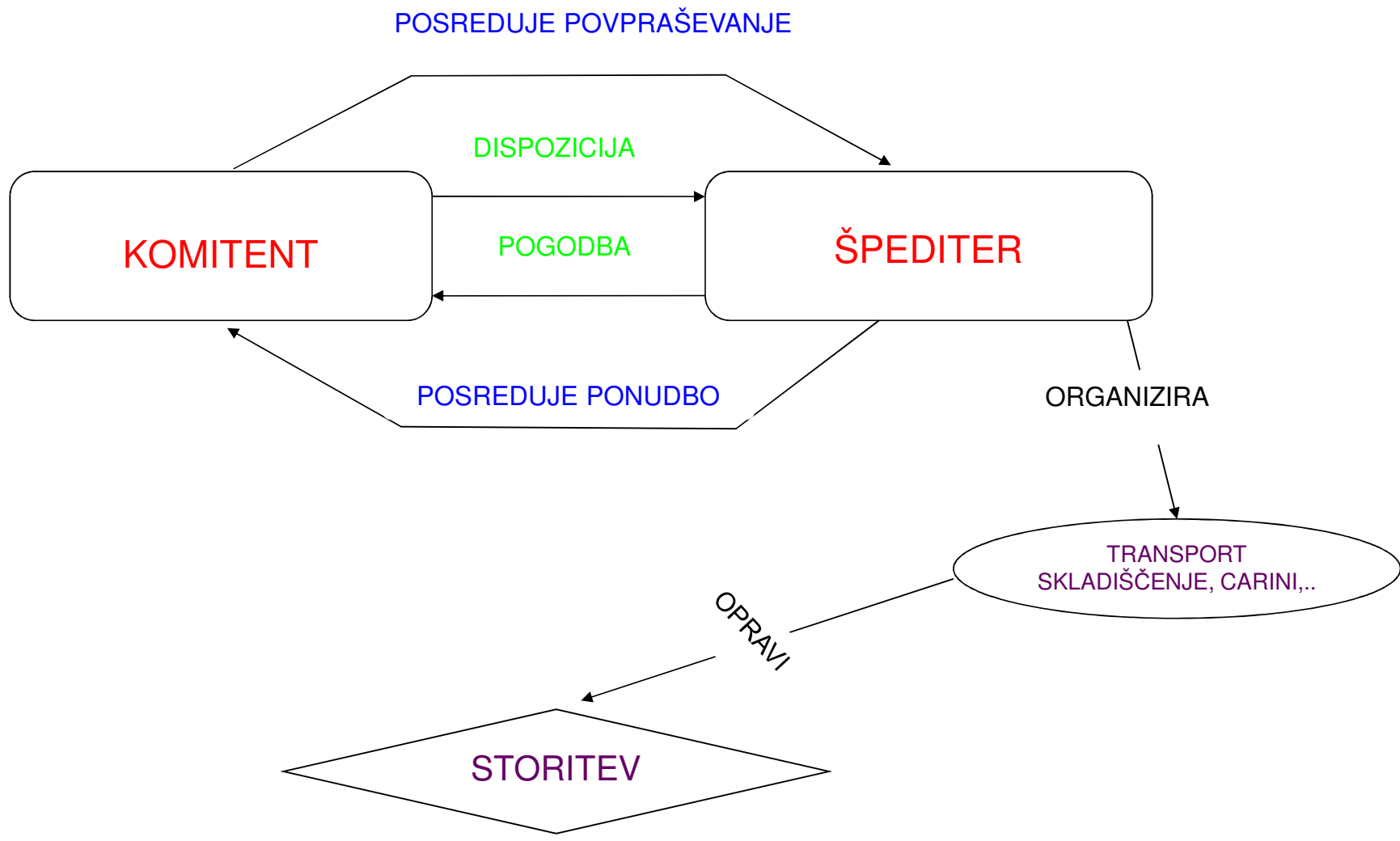
SKLENITEV ŠPEDITERSKE POGODBE

Pogodba je sklenjena, ko se stranki zedinita o bistvenih sestavinah. Načeloma velja pravilo o konsenzualnosti podatkov: pog. je sklenjena, ko je dosežen konsenz.

Splošne določbe špeditorske pogodbe so definirane v Splošnih pogojih poslovanja mednarodnih špediterjev Slovenije. Na kratko lahko opišemo kot pojem, ki se špediter v špeditorski pogodbi obvezuje oz. **zavezuje, da bo za (organizacijo) prevoz določene stvari sklenil v svojem imenu na račun naročitelja** prevozno pogodbo in druge za to potrebne pogodbe ter opravil druge običajne posle in dejanja, **naročnik pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo.**

ELEMENTI ŠPEDITERSKE POGODBE

- Naročene špeditorske storitve (organizacija transporta + organizacija spremljajočih dejavnosti),
- Cena; špeditorska storitev je odvisna od sporazuma med komitentom in špediterjem,
- Predmet premeščanja; blago, pošiljka,
- Način sklepanja špeditorske pogodbe: vsebinsko (podpis, z dispozicijo: sprejme špediter, ponudba: sprejme komitent) v tehničnem smislu (pisno, ustno in telefax)

ŠPEDITERSKA PONUDBA

Špediterska ponudba obsega le posle, ki so v njej izrecno navedeni. Če ni drugače določeno, velja ponudba za določen konkreten posel in do roka, ki je določen za njen sprejem. Običajen rok za sprejem ponudbe je osem dni. Potencialni naročnik ponudbo v tem roku sprejme ali odbije. Rok za sprejem ponudbe je lahko tudi daljši, odvisno od vrste posla (organizacije zračnega, pomorskega,..transporta). Naročnik lahko ponudbo sprejme tudi tako da špediterju posreduje dispozicijo za izvršitev posla.

Špediterska ponudba je lahko posamična ponudba, ki se nanaša samo na določeno storitev ali pa je generalna ponudba, ki se nanaša na vse storitve v določenem daljšem časovnem obdobju.

DISPOZICIJA – NAROČILO

Špediterska dispozicija je drugi način sklepanja špediterske pogodbe. Špediterska dispozicija, ki jo naročnik špediterskih storitev (lastnik blaga), posreduje špediterju pomeni nalog špediterju za izvršitev določenih špediterskih poslov. Ko špediter dispozicijo sprejme in potrdi, je s tem sklenjena posamična špediterska pogodba (to je sklenitev špediterske pogodbe na osnovi sprejema špediterske dispozicije).

INSTRADACIJA

Pod pojmom instradacije razumemo določanje prevozne poti po kateri bo blago odposlano, prejeta ali prevažalo od odpravnega kraja v eni do namembnega kraja, izbiro transportnega sredstva, s katerim bo blago odposlano oziroma sprejeto ali prepeljano na določeni

poti, določanje načina prevoza in določanje časa, v katerem je potrebno blago odposlati-sprejeti ali prepeljati od pošiljatelja do prejemnika.

Instradacija predstavlja najbolj kompleksen osnovni posel mednarodnega špediterja od katerega so odvisne vse nadaljne dodatne špediterjeve storitve.

Pomen instradacije se odraža takrat, ko do določenega kraja v katerega je potrebno dostaviti blago obstaja več prevoznih poti in je na razpolago več prevoznih sredstev. Prevoz po najkrajši poti ni nujno, da je najcenejši in najbolj varen. Zato govorimo o optimalni prevozni poti, ki pomeni, daje glede na vrsto blaga, ki ga bomo prevažali določili prevoz z ugodnimi stroški, ki bo varen in primerno hiter.

PREVOZ

Pri organizaciji prevoza blaga je potrebno izpostaviti, daje **špediter organizator prevoznega procesa in ne prevoznik.**

Špediter se sicer lahko pojavi tudi kot prevoznik, če razpolaga :

lastnim voznim parkom, vendar pa prevoz ne sodi v spisek špediterskih storitev, temveč kot navedeno sodi med špediterska opravila. Špediter kot organizator prevoza pridobi z dispozicijo (naročilom) tudi pooblastilo, da sklene s prevoznikom prevozno pogodbo. Prevoz torej lahko organizira z lastnimi transportnimi zmogljivostmi, običajno pa sklenitve prevozne pogodbe s prevoznikom in postane naročnika prevoza. Špediter odgovarja za izbiro prevoznika.

PREVZEM BLAGA

Da bi lahko špediter organiziral odpravo blaga je dolžan odpoklicati blago in nalogodajalca - naročnika opozoriti na eventualne pomanjkljivosti na blagu. Blago, ki ga prevzema zaradi odprave mora biti pripravljeno za prevoz, to pa pomeni, da mora biti :

- ustrezno pakirano,
- pravočasno dano na razpolago špediterju ali,
- pravočasno dano na razpolago prevozniku.

Špediter ne odgovarja za škodo na blagu, ki je nastala zaradi nepredpisanega, slabega ali nestrokovnega pakiranja.

ZBIRNI PREVOZI

Pri zbirnem prevozu gre za poseben pristop špediterja, da zmanjša stroške prevoza nekaterih predvsem manjših (kosovnih) pošiljk v primerih, ko naročnik namerava odpremiti ali prevažati blago, katerega količina ne zadošča za celo prevozno sredstvo. Zmanjšanje stroškov naj bi špediter dosegel predvsem s tem, da zbere oz. združi več pošiljk v en, enovit prevoz.

Pri takem načinu organizacije prevoza špediter " zbira " blago različnih pošiljateljv določen čas na določenem mestu, ki je namenjeno v določen kraj in ko zbere dovolj blaga (za celotno prevozno sredstvo,

tovornjak, ladjo ali vlak), te pošiljke odpremi. Pri takšnem opravilu špediter dela v korist naročnika saj mu zniža stroške prevoza, pri tem pa si za svoje delo zaračunava opravljeno svojo storitev.

KOMBINIRANI PREVOZI

Špediter lahko organizira kombinirani prevoz, kar pomeni prevoz z najmanj dvema vrstama prevoznih sredstev (v različnih vejah prometa). Poznamo naslednje oblike takšnih kombiniranih prevozov. kot so:

RO-RO, Hukepack, bimodalni prevoz, kontejnerski prevoz, FO-FO prevoz ipd..

Lahko ga opravlja kot multimodalni prevoz po Mednarodni konvenciji o multimodalnem prevozu z FBL listino, če so seveda izpolnjeni vsi pogoji o izvajanju takega prevoza.

SKLADIŠČENJE BLAGA

Špediterjeva dolžnost je, da s svojimi ravnanji ohrani nespremenjeno kvaliteto in količino blaga med celotnim potekom transportnega procesa blaga (blago v takem stanju, kot ga je prejel). Zaradi tega mora špediter nemalokrat poskrbeti za skladiščenje blaga v različnih fazah transportnega procesa, ter pri tem poskrbi, da blago uskladišči, ko se transportni proces prekine, in izskladišči blago preden se transportni proces nadaljuje. V ta namen špediter sklene skladiščno pogodbo, katere predmet je uskladiščenje določenega blaga. S skladiščno pogodbo se skladiščnik zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago in ukrene vse kar je potrebno za njegovo ohranitev v določenem stanju, ter ga na poziv naročnika izroči, naročnik pa se zaveže, da bo skladiščniku to storitev plačal. Špediter je objektivno odgovoren za izbiro skladiščnika.

CARINSKO POSREDOVANJE

Carinsko posredovanje predstavljajo tiste storitve špediterja, ki se nanašajo na zastopanje interesov in za račun naročnika, kar zajema naslednje špediterjeve posle:

- določi kraj carinjenja blaga, v kolikor tega ni posebej določil lastnik blaga v nalogu špediterju;
- izvrši prijavo blaga na carinarnici;
- po potrebi izvrši carinski pred pregled blaga;
- izdelava carinsko deklaracijo, ter jo vloži na Carinsko upravo in prisostvuje, pri carinskem pregledu, oz. carinjenju blaga;
- izvrši kontrolo obračunskih carinskih dajatev in vlaga na Carinski urad različne prošnje ali pritožbe.

Za opravljanje navedenih poslov mora špediter dobro poznati sistem, carinske predpise, carinsko tarifo, uvozne in izvozne režime, kot tudi predpise o upravnem postopku, davčne predpise ter predpise raznih inšpekcijskih organov (npr. fitopatološka, sanitarno itd.).

FINANČNI POSLI ŠPEDITERJA

Špediter lahko, glede na odgovor z naročnikom svojih storitev, plačuje tudi razne dejanske efektivne stroške transporta, skladiščenja, zavarovanja, carinske dajatve itd., ki nastanejo v izvajanju transportnega procesa. **Ti stroški niso stroški špediterja, ampak stroški drugih udeležencev transporta, ki bremenijo blago na poti od prodajalca do kupca.**

V praksi je najenostavnejše, da špediter plačuje te stroške tako, kot nastanejo in jih ob končnem obračunu prenese na lastnika v istem znesku. Ob plačevanju teh stroškov, ki jih špediter plačuje v svoji režiji (zalaga svoja obratna sredstva), v bistvu kreditira svojega naročnika ter ima zato pravico do obresti na založena sredstva. Plačevanje dejanskih stroškov je za špediterja obremenitev, zato lahko od svojega naročnika zahteva ustrezno akontacijo oz. avans.

OBVEŠČANJE NAROČNIKA

Špediter je o izvajanju špediterskih storitev dolžan redno obveščati svojega naročnika z obvestili, ki se nanašajo predvsem na:

- informacije o gibanju blaga iz odpremne kraja v namembni kraj, npr. o pripravljenosti blaga za odpremo, o naložitvi blaga na transportno sredstvo, o prispetju v namembni kraj, o prevzemu blaga ipd.;
- informacije o izrednih dogodkih v transportnem procesu, npr. o ovirah pri odpremi, o zastojih v toku transporta, o zastojih pri carinjenju, o poškodovanju blaga ipd.;
- informacije o izvršitvi dispozicije in zaključku špediterskega posla, obračun špediterskih storitev, skupaj z vso potrebno dokumentacijo, kot so npr. transportni, carinski in drugi dokumenti.

ŠPEDITERSKI STROŠKI

Po izvršitvi dispozicije je špediter dolžan naročniku izstaviti obračun opravljenih storitev. Predmet obračuna je opravljeno delo špediterja na podlagi dogovorjenih špediterskih tarif in dejanskih efektivnih stroškov, ki jih je špediter plačal s svojimi ali naročnikovimi sredstvi pri izvajanju transportnega procesa. Špediterski stroški, ki so prikazani v obračunu špediterskih storitev so sestavljeni iz:

- stroškov, ki predstavljajo vrednost opravljenega dela špediterja in izhajajo iz cenika špediterskih storitev oz. iz dogovorjenih cen;
- dejanskih efektivnih stroškov, ki predstavljajo opravljeno delo raznih udeležencev transportnega procesa, voznine, zavarovalne premije, carinske dajatve itd.;
- stroškov, obresti za angažirana sredstva špediterja pri plačevanju dejanskih stroškov v imenu in za račun naročnika, ko gre za kreditiranje naročnika.

Dejanske stroške mora špediter obračunati v enaki višini, kot so bili zaračunani, razen v primeru forfaitnega dogovora ter priložiti ustrezno dokumentacijo.

INCOTRMS 2010/2018

Kratek in jedrnat izraz »Incoterms« je okrajšava naziva v angleškem jeziku **International Commercial Terms** in pomeni mednarodne trgovinske klavzule. Gre za 11 pravil, ki so bila prvič objavljena daljnega leta 1936 in določajo, kdo je pri mednarodnih transakcijah odgovoren za določeno stvar.

Gre za enotno tolmačenje pojmov po celem svetu in klavzule Incoterms navajajo vse zadalžitve, tveganja in stroške, vključene v transakcijo blaga med prodajalcem in kupcem.

Tri najpogostejše klavzule Incoterms

EXW

EXW – franko tovarna

- Kupec v postopku pošiljanja prevzame skoraj vse stroške in tveganja.
- Edina naloga prodajalca je kupcu zagotoviti dostop do blaga.
- Takoj ko ima kupec omogočen dostop, prevzame odgovornost in tveganje (vključno z nalaganjem blaga).

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

v prodajalčevem skladišču, pisarnah ali na kateri koli lokaciji, kjer je blago prevzeto.

DAP

DAP – dobavljeno na kraju

- Prodajalec krije stroške in tveganje prevoza blaga na dogovorjeni naslov.
- Blago velja za dostavljeno, ko je na pravem naslovu in je pripravljeno za raztovarjanje.
- Odgovornosti za izvoz in uvoz so enake kot pri klavzuli DAT (dobavljeno na terminalu).

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

ko je blago pripravljeno za raztovarjanje na dogovorjenem naslovu.

DDP

DDP – dobavljeno, ocarinjeno

- Prodajalec v postopku pošiljanja prevzame skoraj vse obveznosti.
- Prodajalec krije vse stroške in tveganje prevoza blaga na dogovorjeni naslov.
- Prodajalec prav tako poskrbi, da je blago pripravljeno za raztovarjanje, izpolni izvozne in uvozne obveznosti ter plača vse dajatve.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

ko je blago pripravljeno za raztovarjanje na dogovorjenem naslovu.

Ostale klavzule Incoterms

CIP

CIP – prevoz in zavarovanje plačana do

- Prodajalec ima enake obveznosti kot pri klavzuli CPT (prevoz plačan do), vendar s to razliko, da prodajalec prav tako plača za zavarovanje blaga.
- Prodajalec je dolžan plačati samo najmanjše možno kritje.
- Če kupec zahteva obsežnejše zavarovanje, ga mora urediti sam.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:
ko kupčev prevoznik prejme blago.

DAT

DAT – dobavljeno na terminalu

- Prodajalec je odgovoren za stroške in tveganje dostave na dogovorjenem terminalu.
- Terminal je lahko letališče, skladišče, cesta ali pristanišče s kontejnerskim terminalom.
- Prodajalec uredi carinjenje in raztovori blago na terminalu.
- Kupec uredi uvozno carinjenje in vse povezane dajatve.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:
na terminalu.

FCA

FCA – franko prevoznik

- Naloga prodajalca je, da blago kupčevemu prevozniku dostavi na dogovorjeno lokacijo.
- Prodajalec je prav tako obvezan opraviti carinjenje blaga za izvoz.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:
ko kupčev prevoznik prejme blago.

Ostale klavzule Incoterms

CPT

CPT – prevoz plačan do

- Prodajalec ima enake obveznosti kot pri klavzuli FCA (franko prevoznik), vendar s to razliko, da prodajalec krije stroške dostave.
- Pri klavzuli FCA je prodajalčeva obveznost, da opravi carinjenje blaga za izvoz.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

ko kupčev prevoznik prejme blago. EXW – franko tovarna.

FAS

FAS – franko ob ladji

- Prodajalec prevzame vse stroške in tveganje, dokler blago ni dostavljeno k ladji.
- Kupec nato prevzame tveganje ter poskrbi za izvozno in uvozno carinjenje.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

ko je blago dostavljeno k ladji.

FOB

FOB – franko na ladijski krov

- Prodajalec prevzame vse stroške in tveganje, dokler blago ni dostavljeno na ladjo.
- Prodajalec prav tako uredi izvozno carinjenje.
- Kupec prevzame vse obveznosti takoj, ko je blago na krovu.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:

ko je blago dostavljeno na ladjo.

Ostale klavzule Incoterms

CFR

CFR – stroški in prevoznina

- Prodajalec ima enake obveznosti kot franko na ladijski krov – FOB, vendar mora prav tako kriti stroške dostave blaga v pristanišče.
- Tako kot pri klavzuli FOB (franko na ladijski krov) kupec prevzame vse obveznosti, kakor hitro je blago na krovu ladje.

Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:
ko je blago na ladji.

CIF

CIF – stroški, zavarovanje in prevoznina

- Prodajalec ima enake obveznosti kot pri klavzuli CFR (stroški in prevoznina), vendar mora kriti tudi stroške zavarovanja.
- Pri klavzuli CIP morajo samo plačati najmanjše kritje.
- Če kupec zahteva obsežnejše zavarovanje, ga mora kriti sam.

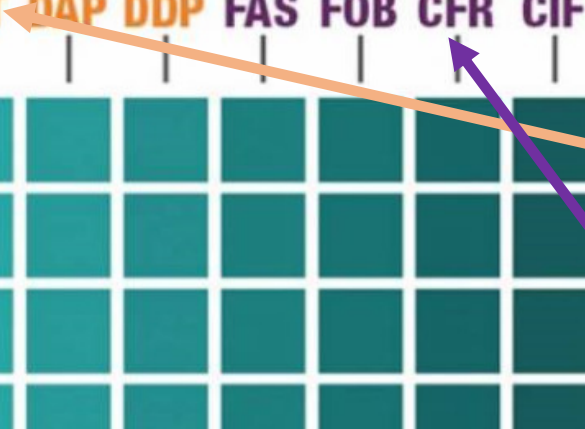
Tveganje se prenese s prodajalca na kupca:
ko je blago na ladji.

	EXW	FCA	CPT	CIP	DAT	DAP	DDP	FAS	FOB	CFR	CIF
Origin Warehouse	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Loading Goods	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Export Customs/Duty/Tax	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Inland Freight	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Terminal Charges	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Load on Vessel	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays
Ocean/Air Freight	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays
Insurance	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays
Dest/Port Charges	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays
Duties, Taxes & Custom Clearance	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays
Delivery to Destination	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Seller Pays	Seller Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays	Buyer Pays

Stroški kupca oz. prodajalca

Vsi načini transporta

Transport po morju in notranjih plovnih poteh

Primer izračuna zneska obresti na založena sredstva špediterja pri izvedbi prevoznega procesa in celotnih stroškov špeditorske storitve iz naslednjih podatkov;

- Obresti so 1%
- Transportni stroški znašajo 120 DE
- **Organizacija transporta** 15 DE
- Carinske dajatve 500 DE
- Zavarovalna premija 80 DE
- Carinsko posredovanje 15 DE
- Upravna taksa 2 DE

Izračun zneska obresti za založena sredstva sestavljajo samo efektivni stroški.

$$120 + 500 + 80 + 15 + 2 = 717 \text{ DE}$$

$$1\% \text{ od } 717 = 7,17 \text{ DE}$$

Izračun celotnih stroškov špeditorske storitve obsega pogodbeno vrednost organizacije transporta in znesek obresti za založena sredstva.

$$7,17 + 15 = 22,17 \text{ DE}$$

**ODGOVORNOST ZA PREVOZE BLAGA V MEDNARODNEM CESTNEM
TRANSPORTAU**

Prevoz blaga med državami članicami EU

Prevoz blaga na ozemlju držav članic EU je lahko dveh vrst, prevoz **skupnostnega blaga in prevoz neskupnostnega blaga**. Skupnostno blago je blago, ki je v prostem prometu na trgu EU, neskupnostno blago pa je blago, ki je pod carinskim nadzorom in se običajno prevaža med vstopnimi mejnimi prehodi in notranjimi carinskimi izpostavami in med carinskimi skladišči ali od pristanišč do uporabnikov v notranjosti EU.

Prevoz skupnostnega blaga na ozemlju držav članic poteka popolnoma enako kot med dvema krajema v Sloveniji. Pri sebi moramo imeti dokument o blagu. To je lahko faktura, nakladnica, dobavnica.

Če prodamo blago v Francijo govorimo o **odpremi blaga**, če pa ga v Franciji kupimo govorimo o **prejemu blaga** z razliko, če ga kupimo v Srbiji ali prodamo v Srbijo govorimo o **izvozu oz. uvozu** blaga.

Konvencija o pogodbi za mednarodni prevoz tovora po cesti (CMR)

CMR se uporablja za urejanje pogodbenih razmerij, pri katerih sta odpravni in namembni kraj v dveh različnih državah, od katerih je vsaj ena stranka konvencije.

CMR se ne uporablja:

- za prevoze, opravljene na podlagi katerekoli mednarodne poštno konvencije,
- za prevoze posmrtnih ostankov in
- za selitve pahištva.

V mednarodnih prevozih blaga je izdaja tovrnega lista obvezna. Tudi če tovorni list ne obstaja, to še ne pomeni, da prevozna pogodba ne obstaja. Če tovrnega lista ni, lahko pride pri izvršitvi prevoza do ovir, npr.:

- prevoznik odgovarja, kot da je prevzel tovor v dobrem stanju, ker ne more vpisati zadržkov in pripomb (rubrika 18 tovrnega lista CMR);
- pošiljatelj ne more vpisati vrednosti tovora ter tako zvišati odgovornost prevoznika nad zakonsko omejitvev.

CMR izda **pošiljatelj** ali **prevoznik**. Izdan mora biti v **treh izvornikih**, ki jih podpišeta pošiljatelj in prevoznik.

Tovorni list mora biti lastnoročno podpisan, če to predvideva zakon države, kjer je izdan, sicer zadostuje žig ali mehanski odtis.

Prvi izvod dobi pošiljatelj, drugi spremlja tovor in se izroči prejemniku, tretjega obdrži prevoznik.

Če se prevažajo različne vrste tovara ali z več vozili, ima prevoznik pravico zahtevati poseben tovorni list za vsako vrsto tovara in vozilo.

Tovorni list CMR mora vsebovati naslednje obvezne podatke:

- dan in kraj izstavitve (rubrika 21),
- **ime in naslov pošiljatelja** (rubrika 1) - odgovoren za pravilnost pošiljatelj,
- ime in naslov prevoznika (rubriki 16),
- **kraj in dan prevzema tovara ter kraj, določen za izročitev**(rubriki 24 in 3 - odgovoren pošiljatelj),
- **kraj in naslov prejemnika** (rubrika 2) - odgovoren za pravilnost pošiljatelj,
- **opis tovara:** oznaka in številka tovorkov, število tovorkov, vrsta ovojnine, vrsta blaga ter za nevarni tovor njegov opis po ADR (rubrike 6,7,8,9, 10) - odgovoren za pravilnost pošiljatelj,
- **kosmato težo tovara** ali drugače izraženo količino (rubrike 11,12) - odgovoren za pravilnost pošiljatelj - odgovoren za izpolnitev pošiljatelj,
- **stroške, povezane s prevozom** (rubrika 14 - kratica za trgovinsko klavzulo) -odgovoren za pravilnost pošiljatelj,
- potrebna navodila za carinske in druge postopke (rubrika 13),
- izjavo, da veljajo za prevoz določbe konvencije CRM (izjava že natisnjena na obrazcu).

1 Izvod za pošiljatelja
Exemplaire de l'expéditeur

Izrasano na odgovornost posiljatelja od 1-15 vključno z debelimi črtami uokvirjen del mora izpisati prevoznik: 16-18+20+23
A remplir sous la responsabilité de l'expéditeur 1-15 y compris les 19+21+22 et comprises les 16-18+20+23 Z debelimi črtami uokvirjen del mora izpisati prevoznik: 16-18+20+23

<p>1 Pošiljatelj (popolni naslov) Expéditeur (nom, adresse, pays)</p> <p>1a) Dr ☐ ava ☐</p> <p>COLOR CHEMICAL FRANCE SARL, 10 RUE DES MARTINES 92505 RUEIL-MAI MAISON CEDEX, FRANCE</p> <p>2 Prejemnik (popolni naslov) Destinataire (nom, adresse, pays)</p> <p>2a) Dr ☐ ava ☐</p> <p>BOJA COLOR d.d., KOVINSKA 10, ZAGREB CROATIA</p> <p>3 Predvideno razkladališče v namembnem kraju (popolni naslov) Lieu prévu pour la livraison de la marchandise (lieu, pays)</p> <p>BC D.D., SAVSKA 8, ZAGREB/CROATIA</p> <p>3a) km do meje naše dr ☐ ☐ ☐ ☐</p> <p>4 Nakladališče (odhodni kraj, popolni naslov, datum) Lieu et date de la prise en charge de la marchandise (lieu, pays, date)</p> <p>3 RUE DES MARCO, 92505 RUEIL-MAI MAISON CEDEX, FRANCE 8.12.2008</p> <p>4a) km do meje naše dr ☐ ☐ ☐ ☐</p> <p>5 Priložene spremljajoče listine Documents annexés</p> <p>Quality report/Analyses, Invoice N 452</p>	<p>MEDNARODNI TOVORNI LIST LETTRE DE VOITURE INTERNATIONALE</p> <p style="text-align: right;">123456789</p> <p>Za ta prevoz veljata: 1. Sporazum o pogodbi v mednarodnem cestnem prevozu blaga (CMR), brez ozira na kakršnokoli drugo dogovorjeno. 2. Splošni pogoji natisnjeni na hrbtni strani tega potrdila o prevoznih pogojih.</p> <p>Ce transport est soumis, nonobstant toute clause contraire à la Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route (CMR). 2. Conditions générales de transport international par route - imprimées au verso du cet document.</p> <p>16 Prevoznik (popolni naslov) Prevoznik1 d.o.o., Slovenska 12, Ljubljana, SLO</p> <p>vozila ☐ ☐ ☐ ☐ in prikolice ☐ ☐ ☐ ☐</p> <p>17 Zaporedni (pod)prevozniki (popolni naslov) Transporteurs successifs (nom, adresse, pays)</p> <p>Dejanski prevoznik s.p., Miklošičeva 1, Novo mesto, SLO NM V3-822 82-30 NM</p> <p>Reg. št. vozila ☐ ☐ ☐ ☐ in prikolice ☐ ☐ ☐ ☐</p> <p>18 Zadržki in pripombe prevoznika (glej opomnik na hrbtni strani 3. izvoda) Réserves et observations du transporteur</p> <p>Ob prevzemu nisem mogel preveriti števila tovrstov, ker mi pošiljatelj tega ni omogočil oz. dovolil.</p>																																																					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 15%;">6</th> <th style="width: 15%;">7</th> <th style="width: 15%;">8</th> <th style="width: 15%;">9</th> <th style="width: 15%;">10</th> <th style="width: 15%;">11</th> <th style="width: 15%;">12</th> </tr> <tr> <th>Oznake in številke tovrstov Marques et numéros</th> <th>Število tovrstov Nombre des colis</th> <th>Vrsta ovojnine Mode de l'emballage</th> <th>Vrsta blaga Nature de la marchandise</th> <th>Statistični št. statistique No. statistique</th> <th>Kosmata teža, kg Poids brut, kg</th> <th>Prostornina v m³ Cubage en m³</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>EXXTRAL CNU011</td> <td>165</td> <td>BAG</td> <td>39023000</td> <td>4 245</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lots 249707011, 249707091</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>(4.125 kg net)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Non-ADR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	6	7	8	9	10	11	12	Oznake in številke tovrstov Marques et numéros	Število tovrstov Nombre des colis	Vrsta ovojnine Mode de l'emballage	Vrsta blaga Nature de la marchandise	Statistični št. statistique No. statistique	Kosmata teža, kg Poids brut, kg	Prostornina v m ³ Cubage en m ³	EXXTRAL CNU011	165	BAG	39023000	4 245			Lots 249707011, 249707091				(4.125 kg net)			Non-ADR							<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 15%;">Razred Classe</th> <th style="width: 15%;">Številka Chiffre</th> <th style="width: 15%;">rka Lettre</th> <th style="width: 15%;">ADR B-5</th> <th style="width: 15%;">nevarnost</th> <th style="width: 15%;">snov</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Razred Classe</td> <td>Številka Chiffre</td> <td>rka Lettre</td> <td>ADR B-5</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Razred Classe</td> <td>Številka Chiffre</td> <td>rka Lettre</td> <td>ADR B-5</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>	Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	nevarnost	snov	Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	☐	☐	Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	☐	☐
6	7	8	9	10	11	12																																																
Oznake in številke tovrstov Marques et numéros	Število tovrstov Nombre des colis	Vrsta ovojnine Mode de l'emballage	Vrsta blaga Nature de la marchandise	Statistični št. statistique No. statistique	Kosmata teža, kg Poids brut, kg	Prostornina v m ³ Cubage en m ³																																																
EXXTRAL CNU011	165	BAG	39023000	4 245																																																		
Lots 249707011, 249707091				(4.125 kg net)																																																		
Non-ADR																																																						
Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	nevarnost	snov																																																	
Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	☐	☐																																																	
Razred Classe	Številka Chiffre	rka Lettre	ADR B-5	☐	☐																																																	
<p>13 Pošiljateljeva navodila (za carinske in druge postopke) Instructions de l'expéditeur</p> <p>No transshipping</p>	<p>15 Posebni dogovori Conventions particulières</p>																																																					
<p>14 Voznino plačilo Prescriptions d'affranchissement</p> <p>☐ pošiljatelj/franco ☐ prejemnik/non franco</p> <p style="text-align: right;">EXW</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 15%;">20</th> <th style="width: 15%;">Pošiljatelj Expéditeur</th> <th style="width: 15%;">V valutni Monnaie</th> <th style="width: 15%;">Prejemnik Le destinataire</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Plačilo A payer par</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Prevozniki stroški Frais de transport</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Popusti Réductions</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Prihodek Solde</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Dodatek Suppléments</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Prihodek stroškov Frais accessoires</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>SKUPAJ TOTAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	20	Pošiljatelj Expéditeur	V valutni Monnaie	Prejemnik Le destinataire	Plačilo A payer par				Prevozniki stroški Frais de transport				Popusti Réductions				Prihodek Solde				Dodatek Suppléments				Prihodek stroškov Frais accessoires				SKUPAJ TOTAL																								
20	Pošiljatelj Expéditeur	V valutni Monnaie	Prejemnik Le destinataire																																																			
Plačilo A payer par																																																						
Prevozniki stroški Frais de transport																																																						
Popusti Réductions																																																						
Prihodek Solde																																																						
Dodatek Suppléments																																																						
Prihodek stroškov Frais accessoires																																																						
SKUPAJ TOTAL																																																						
<p>21 Izstavljeno v kraju Établi à</p> <p>RUEIL-MAI MAISON CEDEX, dne 8.12.2008</p>	<p>15 Povzelo Remboursement</p> <p style="text-align: right;">300,20 !?</p>																																																					
<p>22</p> <p style="text-align: center;">COLOR CHEMICAL FRANCE SARL , FRANCE</p> <p>Podpis in pečat pošiljatelja Signature et timbre de l'expéditeur</p>	<p>23</p> <p style="text-align: center;">Dejanski prevoznik s.p., Novo mesto</p> <p>Podpis in pečat prevoznika Signature et timbre du transporteur</p>	<p>24 Posiljkov prevzet na razkladalšču u v: Marchandises reçues à (lieu):</p> <p style="text-align: center;">BC D.D., ZAGREB 12.12.2008</p> <p>Podpis in pečat prejemnika Signature et timbre du destinataire</p>																																																				

* V primeru prevoza nevarnih snovi v skladu z zadnjimi vsiljimi pravili, razred, teža, število, na zahtevo na tudi, rko ADR
* En cas de marchandises dangereuses, indiquer, outre la certification éventuelle, à la dernière ligne de cadre, la classe, le chiffre et le cas échéant, la lettre ADR.

Prevzem tovora

Prevoznik ob prevzemu tovora obvezno:

- preveri ali se oznake in število tovorkov na tovornem listu ujema s dejanskim stanjem
- pregleda zunanje stanje tovora (embalažo, palete, ...)
- vpiše ugotovitve v tovorni list, npr. raztrgana embalaža.

Če prevoznik ne vnese pridržkov ob prevzemu tovora in se ob predaji ugotovi poškodba ali izguba tovora, je za poškodbo ali izgubo odgovoren prevoznik. Pridržki glede zunanjega stanja tovora niso za pošiljatelja obvezni, razen če je v tovorni list izrecno napisal, da se z njimi strinja.

Če prevoznik nima možnosti preveriti pravilnost navedb v tovornem listu, mora v tovorni list to vpisati, npr. nisem mogel preveriti števila tovorkov, ker mi pošiljatelj tega ni omogočil.

Odškodninski zahtevki in postopki

Na podlagi CMR je prevoznik odgovoren za izgubo ali poškodbo tovora in za zamudo od trenutka prevzema do izročitve.

Tako kot po ZPPCP tudi po CMR ima na voljo dve vrsti obrambe

1. Da dokaže:

- da je do škode prišlo po **krivdi pošiljatelja** (npr. neustreznega pakiranja, nepravilnega naslova prejemnika,...);
- zaradi **naravne napake tovora**, ki jo je imel že ob prevzemu (npr. samovžig tovora, ki po svoji naravi ni podvržen samovžigu);
- zaradi **»višje sile«**, to je okoliščin, katerih se prevoznik ni mogel izogniti (npr. prometna nesreča).

2. Da dokaže, da so obstajale »posebne nevarnosti« in vzročno zvezo med to nevarnostjo ter nastalo škodo:

- **Uporaba nepokritih vozil** - njihova uporaba mora biti izrecno dogovorjena v tovornem listu.
- **Razsipa ali poškodovanja tovora**, ki ni bil v embalaži, ali je bila ta slaba. Svojo pripombo naj vpiše v tovorni list. %
- **Manipulacij** pri nakladanju in razkladanju tovora, ki jih je opravil pošiljatelj ali prejemnik. Ker je dolžan voznik opozoriti pošiljatelja, da ni tovor ustrezno naložen naj prevoznik vpiše pripombo v tovorni list, če pošiljatelj ne upošteva njegove pripombe in odpravi napake.
- **Narave tovora**. Običajno gre za pokvarljiv tovor, npr. zelenjavo. V primeru, da prevoznik uporabi ustrezno vozilo, ki ščiti tovor pred zunanjimi vplivi, se lahko sklicuje na oprostitev svoje odgovornosti, če dokaže, da je naredil vse tudi med prevozom (redno kontroliranje pogojev), da bi do poškodb ne prišlo.
- **Neoznačenih ali nepopolno označenih tovorkov**- opombe morajo biti vpisane v tovornem listu.
- **Prevoza živih živali**. Če je prišlo do poškodbe ali pogina živali, mora prevoznik dokazati, da je glede na okoliščine in dana navodila glede počitka med prevozom, napajanja in hranjenja storil vse, da bi do škode ne prišlo.

Kdaj se šteje tovor za izgubljen?

- Če ni bil izročen v 30 dneh od dogovorjenega roka.
- Če ni bil izročen v 60 dneh od prevzema tovora, če rok ni bil dogovorjen.

Kdaj govorimo o zamudi izročitve blaga prejemniku?

CMR določa, da se za **zamudo** pri izročitvi tovora šteje, če tovor ni bil izročen v dogovorjenem roku, pri čemer ni treba, da bi bil dogovorjeni rok zapisan v tovornem listu, pač pa se upošteva običajen čas, ki ga glede na okoliščine potrebuje za prevoz skrbem prevoznik.

Ugovor oškodovanca

Prejemnik je dolžan opraviti pregled stanja tovora ob navzočnosti prevoznika. V primeru vidne izgube ali škode je treba ugovarjati takoj ob prejemu tovora. Pridržke prejemnik v sporazumu s prevoznikom vpiše v **tovorni list ali sestavi zapisnik**.

Za škode, ki na zunaj niso vidne, mora prejemnik pridržke **pisno** poslati prevozniku v roku **7 dni** po prejemu tovora.

Za **zamudo** mora prejemnik izraziti pridržke prevozniku v **roku 21 dni**, ko mu je bil tovor dan na razpolago.

V primeru spora iz prevoza ima oškodovanec pravico do vložitve tožbe pri pristojnem sodišču v enem letu. Zastaralni rok začne teči:

- v primeru **delne izgube**, škode ali zamude pri izročitvi **od dneva izročitve**
- v primeru popolne izgube **30. dan** po dogovorjenem roku izročitve, oziroma **60. dan** od dneva, ko je prevoznik prevzel tovor, če rok ni bil dogovorjen.

V vseh drugih primerih po izteku **3 mesecev** od dneva, ko je bila sklenjena prevozna pogodba.

Zastaralni rok za namerno povzročeno škodo je 3 leta.